

FRONT GAZETALARI HARBIY KUNDALIK HAYOT TARIXIGA OID MANBA SIFATIDA

Tilaboldiyeva Marg'uba

doktorant, Andijon davlat universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20454764>

Annotatsiya: Mazkur tezisda front gazetalarning ikkinchi jahon urushi kabi tarixiy voqealarda harbiy hayotni o'rganishda tengsiz asosiy hamda birlamchi tarixiy manba sifatidagi o'rni tahlil qilinadi. "Vatan uchun", "Suvorovchi", "Sovet jangchisi", "Qizil askar haqiqati" kabi gazetalar faoliyati hamda ularning askarlar ruhiyatini ko'tarishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: front gazetasi, harbiy matbuot, Ikkinchi jahon urushi, Vatan uchun, Suvorovchi, Sovet jangchisi, Qizil askar haqiqati, targ'ibot, tarixiy manba.

Asosiy qism

Front gazetalari ofislar va tinchlik davridagi arxivlardan farqli ravishda, jangchilarning real kechinmalari, psixologik holati va harbiy kundalik turmushini o'sha vaqtning o'zida, senzura doirasida bo'lsa-da, haqqoniy aks ettirgan. Matbuot sahifalarida askarlarning qanday sharoitda yashagani, xandaqlardagi hayot, kiyim-kechak ta'minoti, ovqatlanish tartibi va dala oshxonalarida haqida real ma'lumotlar berilgan. Cho'ntak daftarlari va xatlar: Gazetalarda ko'pincha askarlarning kundalik yozuvlari, frontdan oilasiga yo'llagan xatlari yoki minnatdorchilik maktublari chop etilgan bo'lib, bu oddiy odamlarning urushga munosabatini ko'rsatadi. Urush davri matbuoti askarlarning ruhiy holatini barqaror ushlab turish uchun ularning jasoratini maqtagan, jangovar do'stlikni tarannum etgan. Front ortidan kelgan artistlarning konsertlari, askarlar o'z-o'zidan tashkil qilgan badiiy havaskorlik to'garaklari to'g'risidagi reportajlar jangchilarning frontdagi kundalik madaniy hayotini yoritgan. Ilg'or tajribalarni ommalashtirish: Gazetalar oddiy askar va serjantlarning jang maydonida qo'llagan muvaffaqiyatli taktikalarini, snayperlar harakatini yoki pistirmalardan chiqish usullarini boshqalarga o'rnak qilib ko'rsatgan. Harbiy kundalik hayotdagi haqiqiy qahramonlar (masalan, aloqachilar, o't o'chiruvchilar, hamshiralar) haqidagi ocherklar urush davri jamiyati qadriyatlarini belgilab bergan. O'zbekiston Milliy arxivi fondlarida saqlanadigan o'zbek tilidagi front o'sha davrdagi o'zbekistonlik jangchilarning kundalik hayoti, ularning milliy qadriyatlarini front sharoitida qanday saqlab qolgani haqida muhim dalillarni beradi.

Ikkinchi jahon urushi davrida matbuot vositalari jangchilar ruhiyatini ko'tarish, aholini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash hamda front va front ortidagi birlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etdi. Ayniqsa, o'zbek tilida nashr etilgan front gazetalarning faoliyati bu borada alohida o'rin tutadi. Urush yillarida "Vatan uchun", "Suvorovchi", "Sovet jangchisi", "Qizil askar haqiqati" kabi gazetalar muntazam ravishda chop etilib, jangchilarga yetkazilgan. Ushbu gazetalar sahifalarida front yangiliklari, qahramonlik lavhalari, she'r va maqolalar, chaqiriqlar hamda harbiy maslahatlar e'lon qilingan. "Vatan uchun" gazetasi askarlarni mardlik va jasoratga undagan bo'lsa, "Suvorovchi" gazetasi harbiy intizom va g'alaba ruhini targ'ib qilgan. "Sovet jangchisi" va "Qizil askar haqiqati" gazetalarida esa jangchilarning kundalik hayoti, milliy qahramonlar faoliyati va urush voqealari keng yoritilgan. Mazkur gazetalar bugungi kunda ham muhim tarixiy manba hisoblanadi. Chunki ular orqali urush davridagi siyosiy muhit, mafkuraviy targ'ibot, harbiy jurnalistika hamda o'zbek xalqining frontdagi ishtiroki haqida muhim ma'lumotlarga ega bo'lish mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o'zbek tilidagi front gazetalarining faoliyati urush yillaridagi harbiy matbuot tarixining muhim qismini tashkil etadi. Ushbu gazetalar nafaqat targ'ibot vositasi, balki tarixiy voqealarni aks ettiruvchi qimmatli manba sifatida ham ilmiy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Иккинчи жаҳон уруши ва фронт газеталари – Тошкент: Akademnashr, 2020.
2. История печати Узбекистана (1925–1952) – Ташкент: Ўқитувчи, 1997.
3. O'zbekiston Milliy arxivi materiallari.
4. Urush davri front gazetalarining sonlari.
5. Internet ma'lumotlar.